

SOS Morava

Rok pomoci po tornádu

Foto © Iva Zimová

ÚVODNÍ SLOVO

Šimon Pánek, Ředitel Člověka v tísni

Foto © Milan Bureš

Tornádo v Česku nikdo nečekal. Nikdo na něj nebyl připravený a neměl zkušenost, jak postupovat v případě takové katastrofy. Udeřilo nebyvalou silou a nechalo za sebou mrtvé a zraněné, zničenou infrastrukturu, zdevastovanou krajinu a tisíce pobořených domovů. Síla solidarity byla však neuvěřitelná a reakce veřejnosti obdivuhodná. Přes nevyhnutelnou počáteční míru chaosu se brzy podařilo nastavit fungující a efektivní spolupráci mezi všemi zapojenými aktéry, od IZS přes obce, kraje, stát, armádu až po nevládní organizace.

Na pomoc lidem zasaženým tornádem se od té doby vybralo rekordní množství peněz. Teď, po roce, jsou peníze rozděleny a většina škod napravena. Děkuji všem, kteří nám svěřili svoje finanční dary a pomohli nám účinně pomoci zasaženým obcím, rodinám, lidem. Budu rád, když budete věnovat chvilku této stručné zprávě, ve které informujeme o tom, jak jsme svěřené prostředky použili.

Nakolik bylo tornádo na Moravě důsledkem klimatických změn, či jen výkyvem počasí, nevíme, ale nepochybné je pokračující strádání naší krajiny. Na postupující klimatické změny jsme jen málo připraveni a potřebujeme zásadně změnit přístup ke krajině, která je rámcem a budoucností našeho života, a nikoli výrobním prostředkem, jak si někteří myslí. Pracujeme na tom právě v oblasti po tornádu, aby krajina do budoucna lépe uchovávala vodu a vypořádala se s rostoucími teplotami. Člověk v tísni ukončil program přímé pomoci tornádem zasaženým domácnostem, další minimálně dva roky bude ale napomáhat s plánováním obnovy krajiny.

S úctou,

Na pomoc po
tornádu Člověk
v tísni shromáždil
celkem
191 697 000 Kč

Rozdělil okamžitou
materiální pomoc
v hodnotě
3 019 000 Kč

Jedním nebo více
dary finančně
podpořil obnovu
bydlení v
609 domácnostech

Každou z
5 postižených obcí
podpořil částkou
5 000 000 Kč

Rozdělil
788 poukazů na
nákup nábytku
a vybavení
v IKEA

Zafinancoval
výsadbu
**23 386 nových
stromů a keřů**

24.června 2021 jižní Moravu nečekaně zasáhlo zničující tornádo

Ve čtvrtek 24. června 2021 v podvečer se pěti obcemi na Břeclavsku a Hodonínsku prohnalo ničivé tornádo.

Zůstalo po něm šest mrtvých, desítky zraněných, stovky zdemolovaných domů a více než 1000 poškozených střech. Celé vesnice zůstaly několik dnů bez proudu, plynu a mobilního signálu, záchranné akce a pohyb v obcích komplikovala suť.

Po tornádu se vzedmula v celém Česku **obrovská vlna solidarity**, která vyústila v rekordní finanční sbírky přesahující miliardu korun, i obrovský zájem o dobrovolnickou pomoc při odklizení následků katastrofy a opravách poničených domů.

Krátce po prvních zprávách o katastrofě vyhlásil Člověk v tísni veřejnou finanční sbírku **SOS Morava**, v níž se vybralo **169 087 000 korun.**

S podporou Klubu přátel Člověka v tísni, slovenské partnerské organizace Člověk v ohrožení a dalších dárců, jako jsou Center for Disaster Philanthropy, Ford Foundation, Global Giving Foundation, Donio, Mondi, IKEA se celková částka na pomoc vyšplhala na **191 697 000 korun.**

S opravami se začalo ihned

Zástupci Člověka v tísní dorazili na místo hned následující den a zúčastnili se prvních **zasedání krizového štábu** a starostů a ve spolupráci s ostatními zmapovali rozsah škod v celé zasažené oblasti.

Každé z pěti postižených obcí daroval Člověk v tísní **5 000 000 korun** na sanování okamžitých potřeb a na budoucí obnovu obecního majetku.

Ve dnech, které následovaly po tornádu, bylo akutně potřeba **zakrýt plachtami domy**, kterým tornádo odneslo nebo poškodilo střechu, a odklidit velké množství trosek a sutí. Během prvních týdnů dopravil tým Člověka v tísní na místo **10 500 m² plachet** různých rozměrů, **135 stavebních koleček**, **68 m³ dřevěných latí**, **980 OSB desek** a množství různého spojovacího materiálu.

Materiál byl doručen do centrálních skladů postižených obcí, odkud si jej majitelé poškozených domů za asistence krizového štábu mohli dle potřeby vyzvednout. Pomoc byla upotřebena během prvních několika týdnů a pomohla zakrýt domy, aby se tak majitelé mohli dále věnovat renovaci vnitřních prostor.

Člověk v tísní rovněž zaštil a podporoval jednu ze **skupin dobrovolníků – řemeslníků**, které na místě působily, a směřoval je pomáhat zvláště ohroženým a zranitelným spoluobčanům, kteří si rekonstrukci nebyli schopni zajistit vlastními silami.

Člověk v tísní zajistil materiální pomoc za 3 019 000 korun.

Foto © Iva Zimová

Foto © Iva Zimová

Spolupráce a koordinovaná pomoc všech zapojených

Tornádo způsobilo rozsáhlé škody v pěti obcích a **pomoc zasaženým bylo nutno koordinovat** a harmonizovat se všemi aktéry tak, aby byla rozdělována všem **rovnoměrně, důsledně a spravedlivě** podle stejné metodiky.

Člověk v tísni inicioval dohodu s humanitárními organizacemi **ADRA a Diakonie ČCE** na geografickém rozdělení působnosti (Člověk v tísni působil v Mikulčicích, Lužicích a v Hodoníně a také v Dolních Bojanovicích, které nezasáhlo přímo tornádo, ale silná bouře s krupobitím tam způsobila rozsáhlé škody; ADRA pomáhala v Moravské Nové Vsi a Diakonie ČCE v obci Hrušky.)

Tyto tři organizace ve druhém a třetím týdnu po katastrofě navštívily všechny postižené domácnosti, kde zmapovaly nejen **rozsah poškození nemovitostí a vnitřního vybavení**, ale provedly i **sociální šetření**, aby zjistily, zda a jak se jednotlivé rodiny či jednotlivci budou schopni s následky katastrofy vyrovnat.

Součástí koalice se později staly i další převážně dárcovské organizace jako Nadace Via, Donio, Karel Komárek Family Foundation, Nadace Českého rozhlasu, Nadace J&T a další, které na základě výsledků terénního šetření použily finanční prostředky z veřejných či soukromých sbírek také dle jednotné metodiky, která byla průběžně konzultována se starosty jednotlivých obcí, aby stále odrážela aktuální potřeby.

Takto rozsáhlý koordinovaný postup byl do této doby v Česku poměrně unikátní a ukázal se jako velmi efektivní.

Finanční pomoc postiženým domácnostem

Hlavním pilířem pomoci Člověka v tísni byla přímá finanční podpora postižených domácností.

Člověk v tísni vyplácel pomoc ve **čtyřech etapách** tak, aby v prvních dvou dostaly všechny postižené domácnosti pomoc co nejrychleji a měly k dispozici prostředky na nákup vybavení a stavební práce. Ve třetí vlně rozdělování financí se Člověk v tísni zaměřil na nejkomplikovanější situace, tj. na domácnosti s rozsáhlým stupněm postižení či po úplné demolici, které se zároveň ocitly ve složité sociální či ekonomické situaci.

První podporu plošně odstupňovanou na 75 tisíc Kč (malý rozsah škod) nebo 150 tisíc Kč (středně velký nebo velký rozsah škod) dostali postižení v červenci a srpnu 2021. Celkem bylo v první fázi podpořeno 391 domácností. Tato podpora byla většinou použita na první faktury stavebním firmám a nákup stavebního materiálu, jehož cena začala v létě 2021 strmě stoupat.

Ve druhé etapě od září 2021 byly částkou 150 tisíc Kč opětovně podpořeny domácnosti se středním až závažným poškozením, aby stihly dokončit hlavní opravy ještě před příchodem zimy. Ve druhé etapě bylo celkem podpořeno 139 domácností.

Třetí etapa trvající od listopadu 2021 do května 2022 probíhala formou individualizované pomoci a zaměřila se na domácnosti s největším stupněm postižení a na ty, které z různých důvodů nebyly schopné shromáždit z dalších zdrojů dostatečné množství finančních prostředků na obnovu bydlení. V této etapě Člověk v tísni zohlednil celkovou škodu stanovenou odhadcem škod či likvidátorem pojišťovny, podporu od státu přidělenou skrze dotaci Živel, pojistné krytí a dosavadní dary obdržené od nevládních organizací, nadací či obcí a ze

soukromých sbírek. Poškozeným jsme pak na základě kalkulace uhradili 50 procent nepokrytých škod, sociálně znevýhodněným rodinám či jednotlivcům bylo uhrazeno až 80 procent nepokrytých škod. V této etapě bylo celkem podpořeno 86 domácností.

Zbylé prostředky alokované na opravy domů přerozdělil Člověk v tísni ve **čtvrté etapě** finanční pomoci 31 nejohroženějším domácnostem.

**Celkem bylo rozděleno
zasaženým domácnostem
100 milionů korun.**

SOS Morava	Počet podpořených domácností	Výše vyplacené částky
1. etapa	391	44 700 000,- Kč
2. etapa	139	20 850 000,- Kč
3. etapa	86	26 105 000,- Kč
4. etapa	31	8 690 000,- Kč
Celkem		100.345.000,- Kč

Foto © Adriana Černá

Jan ukazuje fotografii z bazénu, kterou pořídil pár chvil předtím, než přišlo tornádo. Ani po roce si ještě ve svém bazénu nemůže zaplavat.

Jan z Mikulčic oceňuje rychlou a flexibilní pomoc Člověka v tísní

„S takovou situací nikdo v Česku neměl zkušenost. Nikdo nevěděl, co má dělat a někdo to zvládal hůř, někdo líp. Vedení obce se snažilo, hasiči byli skvělí, velká většina dobrovolníků fakt pomáhala. Armáda dorazila podle mě pozdě. Naopak Člověk v tísní tu byl okamžitě, líbilo se mi, jak je flexibilní, reagoval na situaci a dělal to, co bylo opravdu potřeba.“

Tornádo zasáhlo 5 domů, ve kterých žila rodina a blízcí přátelé pana Jana v Mikulčicích. Od 24. června 2021 se nezastavil, jezdí od stavby ke stavbě, všude pomáhá a opravy organizuje. Působí, že má energie na rozdávání, ale vzpomíná i na chvíle, kdy mu bylo těžko. Říká, že pomoc od Člověka v tísní dorazila jako první mezi všemi a na zasažené zapůsobila jako ohromná, hlavně morální vzpruha.

Několik minut poté, co se obcí prohnalo tornádo, vyšel Jan ven na ulici, a když spatřil obrovskou spoušť, kterou po sobě živel zanechal, okamžitě věděl, co má dělat. Shodou okolností je totiž sběratelem vojenské techniky a podniká ve stavebnictví, k dispozici tak měl techniku, se kterou dokázal čistit zatarasené cesty. Jan ihned začal odklízet spadlé stromy, sloupy a nepořádek, který přineslo tornádo, aby zprůchodnil silnice, po kterých se do obce snažili dostat i hasiči a zdravotníci.

Vzhledem ke své činnosti a zázemí Jan úzce spolupracoval a dodnes spolupracuje s vedením obce a pomáhá, jak se dá.

Tornádo způsobilo na domě pana Jana škody, které nebránily dům dál obývat. Po neštěstí jeho příbuzní mohli pobývat u něj, například strýc, kterému tornádo dům doslova srovnalo se zemí, se k němu dočasně nastěhoval a bydlí u něj dodnes.

V první vlně pomoci, kterou Člověk v tísní distribuoval krátce po neštěstí, získaly z veřejné sbírky SOS Morava všechny zasažené domácnosti až 150 000 Kč. První peníze se musí distribuovat hlavně rychle, protože v prvních dnech chybí prostředky, které jsou potřeba akutně např. na zakrytí domů, které přišly o střechu, nebo na náhradní ubytování. Pojišťovny a úřady začínají vyplácet první významnější částky až několik týdnů nebo měsíců po události, Člověk v tísní tak pomáhá překlenout lidem dobu bezprostředně po katastrofě.

Jan a další domácnosti byli příjemci plošné první a druhé finanční dávky. Naštěstí se ukázalo, že Jan zvládne pokrýt další opravy z vlastních prostředků, další peníze ze sbírky vyplácené ve třetí a čtvrté vlně tedy nepotřebuje.

Asistence a dlouhodobá podpora zasažených domácností

13

praček a ledniček

92

jízdních kol

25

voucherů nábytku Möbelix

788

voucherů IKEA

Člověk v tísní vždy působí na místě neštěstí dlouhodobě, aby sledoval vývoj situace, jak zasažení zvládají rekonstrukční práce a postupný návrat k normálnímu životu nejenom z ekonomického, ale i sociálního a psychologického hlediska, a díky dlouhodobé znalosti poměrů dokáže ve správný okamžik pomoci tam, kde je to právě potřeba.

V obcích zasažených tornádem Člověk v tísní rozdělával finanční pomoc ze sbírky SOS Morava ve čtyřech etapách, kromě finanční pomoci však zajišťoval dle potřeby také **psychologickou pomoc, poradenství dluhových poradců, konzultace s architekty a krajináři** a především **administrativní podporu** od zaměstnanců, kteří se lidem ve složitém systému pomáhají zorientovat, aby věděli, kdy, kam a na koho se mají obrátit.

Ve všech poničených oblastech intenzivně působili **terénní pracovníci Člověka v tísní**, kteří pravidelně osobně navštěvovali postižené domácnosti, mapovali jejich potřeby, zjišťovali sociální a finanční situaci. Lidem pomáhali s podáváním žádostí na grantové výzvy, asistovali při komunikaci s pojišťovnami, Státním fondem podpory investic při vyřizování státní dotace (tzv. Živel) a dalšími institucemi.

Dluhový poradce pracoval s lidmi, kteří měli dluhy nebo byli v exekuci, a rovněž poskytoval finanční poradenství jako prevenci před získáváním nevýhodných úvěrů na pokrytí škod souvisejících s tornádem.

Člověk v tísní distribuoval rovněž **materiální pomoc od partnerů sbírky** - 13 praček a ledniček od firmy Bosch, 92 jízdních kol a elektrokol od Škoda Auto, 25 voucherů na nákup nábytku v Möbelix a 788 voucherů na nábytek a vnitřní vybavení od IKEA.

Stanislav z Pánova začíná stavět nový dům

Pan Stanislav se podruhé narodil, když se hodonínským Pánovem prohnalo tornádo. Několikátunový kontejner z pozemku nedaleké elektrárny tornádo doslova hodilo přímo na jeho domek, na část, ve které ještě chvíli předtím pobýval.

Nejdůležitější je, že se panu Stanislavovi nic nestalo, pokračování jeho příběhu už ale moc pozitivní není.

Poškození domku bylo na první pohled tak rozsáhlé, že jiná možnost než demolice nepřicházela vůbec v úvahu. Pan Stanislav měl ale od začátku jasno v tom, že se nikam z milovaného Pánova stěhovat nebude a postaví si nový dům.

Kdyby si měl odnést z celého neštěstí ponaučení, tak je to rozhodně přesvědčení o nutnosti mít svůj majetek pojištěný. Říká, že až začne stavět, nechá si pojištit vše, hned jak to půjde. Před tornádem svůj dům totiž pojištěný neměl, a navíc se ukázalo, že ani pozemek, na kterém jeho domek stál, mu nepatřil, ale byl pouze pronajatý.

Hlavně tyto dvě skutečnosti a potom podle slov jeho neteře Petry i náročná komunikace se státním aparátem způsobily, že po domku pana Stanislava zůstává rok po tornádu stále jen díra v zemi.

„Chceme mít už vždy všechno hlavně papírově v pořádku. Radši si počkáme, než začneme stavět, abychom si byli jistí, že máme všechna povolení a správná razítka. S tím nám moc pomáhá právě Člověk v tísní,“ říká paní Petra, která svému strýci pomáhá hlavně se všemi záležitostmi, které je potřeba vyřídit elektronicky.

Člověk v tísní z veřejné sbírky SOS Morava poskytl panu Stanislavovi celkem 960 000 Kč na demolici a dočištění pozemku, na nákup základního stavebního materiálu, na dočasné bydlení a rozjezd stavby.

Pan Stanislav s rodinou doufá, že při druhém výročí tornáda už bude bydlet ve svém novém skromném domku, který bude stát na místě toho starého, a na tuhle noční můru zapomene. Začít stavět chce nejpозději do konce června.

Obnova zahrad a sadů, podpora drobného podnikání a zájmových činností

Miliony korun ze sbírky SOS Morava také putovaly přes dotační výzvu vyhlášenou **Nadací Partnerství** na **obnovu poničených zahrad a sadů**. Zničená zeleň v okolí domova má nezanedbatelný psychologický efekt a její přirozená obnova potrvá výrazně déle než opravy domů. Ve dvoukolovém grantovém řízení bylo podpořeno 500 domácností.

Člověk v tísní podpořil částkou 10 milionů také grantovou výzvu **Nadace VIA** na **obnovu drobného podnikání** a na obnovu **zázemí pro tzv. individuální hobby činnost**.

- Pomoc byla určena na obnovu zemědělské půdy (vinice, pole), na obnovu poškozených prostor sloužících k podnikání (obchody, dílny a provozovny), na nákup strojů nebo hospodářských zvířat.
- Další pomoc byla zaměřena na obnovu prostor pro provozování individuální zájmové činnosti (dílna, ateliér, garáž, zahrada, zahradní domek, skleník, pergola, kotec, kurník, voliéra, bazén), na opravu či znovupořízení strojů či nástrojů (řezbářské nástroje, šicí stroje, zahradní, kutilské nebo umělecké náčiní) a na další opravy i hmotné vybavení spojené s obnovou zájmových aktivit.

Prevence dopadu extrémního počasí

Zůstatek prostředků shromážděných ve veřejné sbírce SOS Morava ve výši zhruba 10 milionů Kč bude v období červen 2022 až červen 2024 využit na program **zmírňování dopadů extrémního počasí** na jižní Moravě.

Program je zaměřený na boj se suchem, práce v povodí místních toků, obnovu zeleně a další oblasti.

Foto © Barbora Kvasničková

**Strom ovocný
(malý)**

5645 ks
1 693 500 Kč

Strom velký

1342 ks
1 886 500 Kč

Keř malý

11027 ks
2 756 750 Kč

Keř velký

2785 ks
1 392 500 Kč

Réva vinná

2587 ks
776 100 Kč

**Květinové
záhony**

1 407 383 Kč

„Zasadil jsem třešeň, támhle je nová bříza a tady na rožku podél plotu jsou plodonosné či květonosné rostliny, tady třeba jasmín. Mám tu také rybníček, žijí v něm žáby a i užovku tu mám,“ popisuje svou zahradu nadšeně pan František. „Zasadil jsem pět nových, velkých stromů před svým rodným domem, je to teď penzion, kde ubytovávám dvě maminky z Ukrajiny s dětmi.“

Foto © Barbora Kvasničková

K Františkovi z Mikulčic se vrátily žáby a užovky

Pan František z Mikulčic získal od Člověka v tísní a Nadace Partnerství grant na podporu obnovy zahrady a zeleně. Jeho zahradu také zničilo tornádo, teď, rok poté, je osázena novými, mladými rostlinami.

František byl jedním z těch, kdo utrpěl při tornádu zranění, a penzionem, který zmínil, prošlo oko tornáda. Po roce je - díky svému odhodlání a energii a také pomoci a podpoře nejenom od Člověka v tísní - na tom tak, že dokáže sám pomáhat těm, kdo to teď potřebují ještě víc.

Extrémní počasí na dalších místech Česka

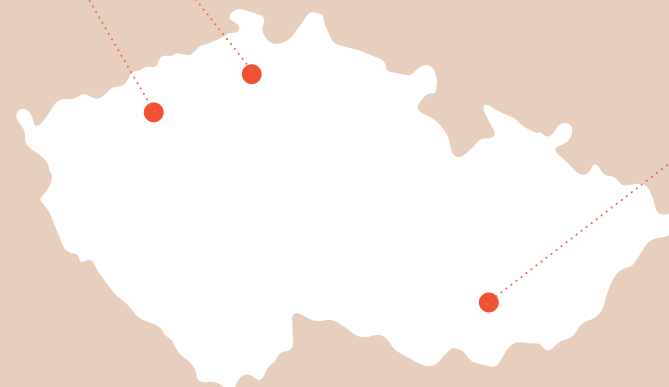
Kromě obcí zasažených tornádem na jižní Moravě využil Člověk v tísní část peněz ze sbírky i na severu Čech rodinám v obcích postižených **větrnou smrští** (tzv. downburstem) **na Lounsku**. Další pomoc směřovala na Českolipsko a Šluknovsko, kde se v polovině července přehnaly bleskové povodně.

Pomoc v této oblasti byla hrazena z darů několika soukromých dárců, kteří souhlasili, že část jejich daru do SOS Morava bude využita v severních Čechách.

32 domácností na Lounsku dostalo přímou finanční pomoc v hodnotě čtyř milionů korun rozdělených podle stejné metodiky jako na Moravě. Pro postižené domácnosti organizace zajistila také nákup a distribuci 200 palet střešních tašek, stavebního řeziva, fólií a další materiální pomoci.

Další čtyři miliony korun pomohly 74 vytopeným domácnostem na Českolipsku a Šluknovsku, kde terénní sociální pracovníci z libereckého týmu Člověka v tísní provedli šetření ve vesnicích Lobendava, Dolní Poustevna, Lindava, Kunratice, Trnovice, Písečná, Dobranov a Zákupy.

Postižené domácnosti mimo území pěti jihomoravských obcí zasažených tornádem dostaly materiální a jednorázovou finanční pomoc v celkové hodnotě cca 8,9 milionu Kč.

Finanční přehled SOS Morava za období 24.6. 2021 - 23.6.2022

Přehled získaných prostředků dle zdrojů financování *

název	Kč (zaokrouhleno na tisíce)
Hrubý výtěžek veřejné sbírky SOS Morava	169 087 000
IKEA **	9 260 000
Donio	5 099 000
Člověk v ohrožení, Slovensko	3 309 000
Center for Disaster Philanthropy (CDP)	2 038 000
Mondi Štětí	1 500 000
Klub přátel Člověka v tísní	1 000 000
Ford Foundation a Global Giving Foundation	404 000
Zdroje SOS Morava celkem	191 697 000

*) Pokud dárce přispěl převodem prostředků na sbírkový účet veřejné sbírky SOS Morava a nevyžadoval-li podpis samostatné darovací smlouvy a samostatný report, je jeho dar uveden jako součást hrubého výtěžku veřejné sbírky SOS Morava vedené Magistrátem hlavního města Prahy pod číslem jednacím S-MHMP/1230014/2012. Ostatní dary jsou uvedeny samostatně.

**) IKEA poskytla vouchery k použití v síti svých obchodů, vouchery byly rozdány postiženým domácnostem.

Přehled využití prostředků dle typu pomoci

název	Kč (zaokrouhleno na tisíce)	%
Finanční pomoc rodinám na obnovu bydlení	100 345 000	55,09%
Finanční pomoc obcím	25 000 000	13,72%
Obnova zahrad a sadů	15 600 000	8,56%
Obnova drobného podnikání a zázemí pro zájmovou činnost	10 000 000	5,49%
Vouchery IKEA	9 260 000	5,08%
Pomoc mimo Moravu (Stebno, Šluknovsko a Českolipsko)	8 899 000	4,89%
Okamžitá materiální pomoc	3 019 000	1,66%
Ostatní přímá podpora (stavební podpora, prevence katastrof)	107 000	0,06%
Náklady na přímou pomoc	172 230 000	94,55%
Náklady na identifikaci příjemců pomoci, koordinaci pomoci a doručení pomoci příjemcům	7 206 000	3,96%
Náklady spojené s konáním sbírky	2 723 000	1,49%
Náklady celkem za období 24.6.2021-23.6.2022	182 159 000	
Zůstatek fondů SOS Morava k 23.6.2022 - bude použit v následujícím období k financování projektu prevence katastrof a pro monitoring použití darů udělených v předchozím období	9 538 000	

Autoři fotografií: Milan Bureš, Adriana Černá,
Barbora Kvasničková, Iva Zimová

Autoři textu: Adriana Černá, Ray Baseley,
Dan Petrucha, Marek Štys

Člověk v tísni, o. p. s.

Šafaříkova 635/24

120 00 Praha 2

e-mail: mail@clovekv tisni.cz

IČ: 25755277

DIČ: CZ25755277

Foto © Iva Zimová

